

Цітлес Б.,
студент 1 групи 1 курсу денного навчання ННІ №3 НАВС,
Лупало О.А.,
к.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та
адміністрування НАВС

ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСАД ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ (ІСТОРИКО- ПРАВОВІ АСПЕКТИ)

Корупція в Україні є надзвичайно складною проблемою, вона «просочилася» в усі сфери суспільних відносин та стала однією з причин кризи українського суспільства. При цьому доцільно зазначити, що вона постійно завдає значної шкоди державному устрою, функціонуванню державного апарату, підриває авторитет нашої держави на міжнародному рівні, порушує права людини, демократію та призводить до ряду інших проблем, які потребують виправлення.

Незважаючи на те, що нині існує ціла низка наукових праць і публікацій, корупційна проблематика вивчається здебільшого в контексті проведення окремих досліджень з питаннями пов'язаних з політичними, правовими, економічними та соціальними наслідками запобігання корупції. Тому питання корупції потребує системного вивчення в публічному управлінні як стримуючого фактору соціально-економічних реформ. У зв'язку з цим, одним з кроків до розв'язання цього питання доцільно розглянути зазначену проблему в історико-правовому аспекті формування національного антикорупційного законодавства.

Україна підписала та ратифікувала Угоду про створення групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO) від 05 травня 1998 року. Але, варто зазначити, що серед перших законів, які було прийнято за роки незалежності вважається, Закон України «Про боротьбу з корупцією» від 05 жовтня 1995 року № 356/95-ВР, який визначив загальні підходи до протидії цьому соціальному явищу. Зрозуміло, що закон не став правовим інструментом протидії корупції та потребував подальшого вдосконалення. Зокрема, до осіб, які були відповідальні за вчинення корупційних правопорушень, не було віднесено Президента України, а основний вид відповідальності був – адміністративний.

18 жовтня 2006 року було ратифіковано Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 року № EST173, відповідно до якої Україна зобов'язалась проводити у невідкладному порядку узгоджену кримінальну політику, спрямовану на захист суспільства від корупційних правопорушень, включаючи ухвалення відповідних нормативно-правових актів і вжиття превентивних заходів. Для вдосконалення заходів боротьби з корупцією Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07 квітня 2011 року № 3206-VI, який значно розширив перелік осіб відповідальних за корупційні правопорушення, а також визначено перелік суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції. Варто наголосити, що цей перелік розкрито достатньо повно, включаючи не лише контролюючі органи, а й органи, які займаються координацією, організацією заходів та правового регулювання, запобіганню вчиненню корупційних правопорушень.

Серед заходів, які спрямовані на запобігання та протидії корупції, то у Законі України «Про запобігання і протидії корупції» було визначено й додаткові обмеження щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування; отриманням подарунків тощо.

Отже, якщо попередній Закон був спрямований в основному на здійснення заходів репресивного характеру (встановлення відповідальності за порушення вимог Закону), то Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» зосереджено на механізмах, спрямованих на запобігання виникненню корупції.

Але визначені заходи запобігання корупції вимагали більш кардинальних результатів відповідно до подій які відбувалися в українському суспільстві. Саме на основі цього у жовтні 2014 року було запроваджено так звана «антикорупційну реформу». Мова йде про систему законів України, спрямованих на протидію злочинності та корупції, а саме: «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» № 1699VII; «Про Національне антикорупційне бюро України» № 1698VII; «Про запобігання корупції» № 1700VII (набрав чинності 26 квітня 2015 року); «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів» № 1701VII. Крім того, Указом Президента України № 808/2014 від 14 жовтня 2014 року створено Національну раду з питань антикорупційної політики як дорадчий орган при

Президентів України, діяльність якого спрямована на повноцінне й ефективне виконання ним своїх конституційних повноважень у зазначеній сфері.

Зазначеними законодавчими актами внесені зміни, які стали жорсткішими та вимогливішими до діяльності службовців у сфері публічного адміністрування, а коло суб'єктів, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» було більш чітко визначено.

Але українське суспільство знову не побачило ефективної діяльності створених державних органів. Серед причин такого стану науковці та практичні працівники вважають непрофесійне та неефективне керівництво роботою Національного агентства, яке в результаті дискредитувало діяльність створених в Україні антикорупційних органів. Крім цього, було визнано відсутність належного правового регулювання та можливості цілеспрямованого управлінського впливу, чіткого визначення статусу та функцій уповноважених органів з питань запобігання та виявлення корупції в органах влади, забезпечення їх достатньої незалежності.

Водночас негативну оцінку отримали «конфліктні» заходи Національного агентства, які створювали штучні перешкоди для діяльності Національного антикорупційного бюро України, зокрема шляхом обмеження доступу до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, висунення вимог для розслідування злочинів незаконного збагачення та декларування недостовірних відомостей.

У результаті ефективність деяких правових норм Закону України «Про запобігання корупції» було знецінено. Зокрема, серед основних недоліків вважається надмірна забюрократизованість, складність процедур звернення громадян за призначенням соціальної допомоги чи наданням соціальних послуг.

Перед суспільством знову постало питання удосконалення чинного законодавства з метою подальшого зниження рівня корупції та підвищення суспільної довіри до антикорупційних органів шляхом вдосконалення інституційного механізму запобігання корупції. Зокрема, необхідність удосконалення структури управління Національного агентства з питань запобігання корупції на ефективнішу, посилення спроможності та гарантій незалежності Національного агентства, створення належної законодавчої основи для функціонування підрозділів з питань запобігання та виявлення

корупції в органах влади, виправлення окремих недоліків регулювання, що містяться в Законі України «Про запобігання корупції», зокрема в частині вимог фінансового контролю, та інших законодавчих актах.

Ми вважаємо, що запропоновані зміни та доповнення до чинного законодавства, які запропоновані проектом Закону України «Про внесення мін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції» дозволять суттєво посилити інституційні механізми запобігання корупції, зокрема: змінити форму урядування Національного агентства з питань запобігання корупції з колегіальної на одноосібну. Голову Національного агентства призначатиме на посаду Кабінет Міністрів України відповідно до подання конкурсної комісії за результатами відкритого конкурсного відбору. Крім цього, запропоновані доповнення до Закону України «Про запобігання корупції» дозволять забезпечити гарантії незалежності Голови Національного агентства, зокрема, шляхом визначення вичерпного переліку підстав для дострокового припинення його повноважень, які не передбачають можливості політично мотивованого звільнення, а також дозволять Голові Національного агентства створювати територіальні органи.

Чекотун О. О.,
слухач 101 СМПД ННІ №1 НАВС,
Лупало О.А.,

к.ю.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування НАВС

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК СИСТЕМНЕ СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ: ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ

Як об'єктивна реальність управління – це суспільне явище, яке притаманне всім країнам на будь-яких етапах розвитку людської цивілізації. Управління як суспільне явище характеризується багатоаспектністю, що зумовлює наявність спеціальних наукових і навчальних визначень цього поняття. Водночас, варто зазначити, що вони не є суперечливими. Різноманітність цих понять залежить від кута зору, під яким розглядає управління той чи інший автор, а також